

De Standaard

RECENSIE THEATER

De outsiders van de oudheid

In het antieke theater zijn Antigone en Tiresias de luizen in de pels. Dat kunnen ze ook vandaag zijn, geloven Stefan Hertmans en Kae Tempest, maar hun straffe monologen missen bij het Toneelhuis een levendige encensering.

Gilles Michiels

Zaterdag 3 oktober 2020 om 3.25 uur

Antigone in Molenbeek. Kurt van der Elst

Antigone in Molenbeek. © Kurt van der Elst

Antigone in Molenbeek + Tiresias

Toneelhuis / Guy Cassiers. Toneelhuis (Antwerpen) tot 16 oktober, daarna op tournee tot 9 januari

★★★★☆

★★★☆☆

Begin augustus veranderde de Engelse rapper, dichter en theaterauteur Kate Tempest haar naam in Kae. Tempest besliste om voortaan als non-binair door het leven te gaan en dus aangesproken te worden met de gendervrije voornaamwoorden hen/hun. Wie de dichtbundel *Hold your own* (2014) las, kon al eerder kennismaken met hun visie op gender. De Griekse mythe van de blinde ziener Tiresias, die tussen de mannelijke en een vrouwelijke identiteit laveert, weerspiegelt er de persoonlijke zoektocht van het rapfenomeen.

Met de theatertekst *Antigone in Molenbeek* (2017) tacklede ook Stefan Hertmans moderne vraagstukken via een antiek verhaal. Hertmans herlas Antigones strijd, die tegen de wil van de koning haar broer en 'landverrader' Polyneikes wil begraven, in het licht van de Brusselse aanslagen in 2016. In zijn stuk gaat de Marokkaanse rechtenstudente Nouria op zoek naar de resten van haar broer, een zelfmoordterrorist. Die was naast staatsvijand ook familieman, een naaste met nabestaanden. Verdient hij geen afscheid als een ander? Hertmans laat het rechtssysteem botsen met menselijke empathie, de wet met het geweten.

Tiresias en Antigone zijn allebei buitenstaanders, die de beperkende politieke en seksuele hokjes bevechten die de patriarchale samenleving hen oplegt. Als klassieke figuren bieden ze elk op hun manier een tegenstem voor dominante hedendaagse opvattingen. Meteen ook de reden waarom Toneelhuis-directeur Guy Cassiers ze samen enceneert, als opeenvolgende monologen, met min of meer dezelfde scenografie en soundtrack – het vijftiende strijkkwartet van Dmitri Sjostakovitsj.

Tiresias. Kurt van der Elst

Tiresias. © Kurt van der Elst

Bevreemdende droom

Deel één, Antigone in Molenbeek, is meteen ook de allereerste opvoering van Hertmans' tekst. Die zou (veel) eerder geënceneerd worden door Inne Goris, met Dounia Mahammed in de hoofdrol, maar uiteindelijk is de eer dit najaar weggelegd voor Cassiers en actrice Ikram Aoulad.

Zij kiezen voor een verrassend ingetogen encenering. Aoulad spreekt bezwerend, verheft nauwelijks haar stem, maakt handbewegingen als origami – zij heeft het conflict van haar personage verinnerlijkt. Antigone in Molenbeek krijgt zo het effect van een bevreemdende droom, meer dan de wraakroepende strijd tegen onrecht en vooroordelen die je van Hertmans' tekst zou verwachten.

Die speelstijl werkt goed als de actrice Nouria's persoonlijke onrust verbeeldt, maar mist slagkracht bij de botsingen tussen meerdere personages. Als agent Crénom – de bureaucratische versie van de Griekse koning Creon – haar dode broer onpersoonlijk blijft aanduiden als 'het materiaal', verwacht je een splijtende repliek, maar hier verdwijnen zulke stekelige details in de egale spreektrant.

Vreemd is ook de (virtuele) aanwezigheid van het Danel Quartet op het podium. Hun Sjostakovitsj-uitvoering is feilloos, maar Cassiers plaatst hen dominant in beeld, op vier verticale schermen in de video-installatie van Charlotte Bouckaert. Waarom oogt deze strijd van een moslima om sociale gerechtigheid als een bourgeois kamermuziekconcert?

Radicale empathie

Dan ligt de setting van opvolger Tiresias meer voor de hand. In het decor na de pauze is een vitrine bijgezet, waarin verschillende portretten van Katelijne Damen ons aankijken – een nogal letterlijke uitbeelding van de meervoudige identiteit van haar personage. Tiresias transformeert gedurende het verhaal twee keer van geslacht: van jongen over volwassen vrouw tot homoseksuele man. Onderweg verliest die het zicht, maar krijgt die anderzijds wel de gave van helderziendheid.

Via die vele transformaties koppelt Tempest gender queerness aan de eigen kunstenaarsmissie. Net dankzij die rijke persoonlijkheid kan Tiresias zich zo goed in de ervaring van anderen verplaatsen. Is dat niet wat de artiest-zieners vandaag moet doen in een verdeelde samenleving? Tempest monteert de klassieke mythe tussen de desolate taferelen uit de eigen jeugd, aangetast door vervuiling en consumen-tisme. Zappend tussen vroeger en nu, verhalende scènes en puntgave poëzie spreekt een oude profeet tot deze tijd.

Deze bundel is dus wel vakwerk (net als de vertaling van Gaea Schoeters en Johanna Pas), maar met zijn glibberige structuur is hij eerder lees- dan speletekst. De voorstelling Tiresias is soms moeilijk te volgen, maar deze keer zuigt de actrice wel de volle aandacht op. Knap hoe Katelijne Damen het midden houdt tussen poëtische voordracht en karakterstudie. Na de Virginia Woolf-bewerking Orlando (2013) is dit trouwens al het tweede Cassiers-stuk waarin ze met bravoure tussen man en vrouw pendelt.

Tiresias is expressief sterker dan het sferische Antigone in Molenbeek, maar ook deze encenering kon een straffe beeldtaal gebruiken. Dat de klassieke helden van Hertmans en Tempest een urgente ver-

schijning zijn op een hedendaags theaterpodium, staat buiten kijf, maar hun gelaagde boodschap verdient scherpere tanden.

Antigone in Molenbeek + Tiresias

** / ***

Toneelhuis / Guy Cassiers

In Toneelhuis (Antwerpen) tot 16 oktober, daarna op tournee tot 9 januari

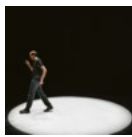
Verschenen op zaterdag 3 oktober 2020

LEES MEER

21/09/2020 | Opendeurdagen in de Antwerpse theaterbuurt

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200920_97632308)

VANDAAG | Wel, da's een goeie vraag!

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20201004_97744746)

02/10/2020 | Studio 100 heropent Pop-up Theater in Puurs

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20201001_97953484)

26/09/2020 | 'In de woorden van extreemrechts hoor je de rancune van de grootvaders'

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200925_95306961)

25/09/2020 | Geen Ivo van Hove in De Singel door corona

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20200924_97717584)

daard.be/extra/static/